

Spor Bilimleri Fakültesinde Okuyan Öğrencilerin Sporda Psikolojik İhtiyaçlarının İncelenmesi

Kurtuluş ÖZLÜ¹, Resul ÇEKİN², Fatih KURNAZ³

ÖZET

Amaç: Bu çalışma spor bilimleri alanında öğrenimlerine devam eden üniversite öğrencilerinin sporda psikolojik ihtiyaçlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde gerçekleştirilen çalışmanın evrenini Gaziosmanpaşa Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde 2021-2022 akademik yılında öğrenimlerine devam eden öğrenciler oluştururken, örneklemini ise 97'si kadın, 155'i erkek olmak üzere toplamda 252 spor bilimleri öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak 2 bölümden oluşan araştırma formu kullanırken formun ilk bölümünde katılımcıların demografik bilgilerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Formun ikinci bölümünde ise Bhavsar vd., (2020) tarafından geliştirilen, Bülbül ve Akyol (2021) tarafından Türkçeye uyarlanan Sporda Psikolojik İhtiyaçlar Durum Ölçeği (SPİDÖ) kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi için SPSS-24 veri analiz programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde parametrik testlerden bağımsız gruplar için T-testi ile Tek yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testleri uygulanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Anlamlılık düzeyinin 0,05 olarak kabul edildiği çalışmadan elde edilen sonuçlara göre spor bilimleri öğrencilerinin cinsiyetleri ve sınıf düzeylerinin anlamlı farklılığa neden olduğu görülmüştür. Spor bilimleri öğrencilerinin sporda psikolojik ihtiyaçlarının farklı değişkenler açısından incelendiği bu çalışma sonucunda öğrencilerin sportif anlamda daha bağımsız karar alabilmeleri, bireysel becerilerini özgürce geliştirebilmeleri, daha sosyal bireyler olabilmeleri ve birey olarak kendilerini değerli hissedebilmeleri için psikolojik anlamda çeşitli kurum ve sivil toplum kuruluşları tarafından desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor psikolojisi, Psikolojik ihtiyaç, Öğrenci

ABSTRACT

Investigation of The Psychological Needs of Students Reading at The Faculty of Sports Sciences

Purpose: This study was carried out with the aim of examining the psychological needs of university students who continue their education in the field of sports sciences according to some variables.

Method: This study, in which the survey model, which is one of the quantitative research models, was applied, Gaziosmanpaşa University Faculty of Sports Sciences in the 2021-2022 academic year, the sample of the study consists of 252 sports science students, 97 of whom are female and 155 are male. While using the research form consisting of 2 parts as a data collection tool in the study, the first part of the form includes questions to determine the demographic information of the participants. In the second part of the form, the Psychological Needs in Sport Scale (SPIDS), developed by Bhavsar et al, (2020) and adapted into Turkish by Bülbül and Akyol (2021), was used. SPSS-24 data analysis program was used for

¹**Sorumlu Yazar:** Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Amasya/TÜRKİYE. kurtulus.ozlu@amasya.edu.tr ORCID: 0000-0003-1839-5437

²Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Amasya/TÜRKİYE. resul.cekini@amasya.edu.tr ORCID: 0000-0002-0803-2504

³Amasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Amasya/TÜRKİYE. fatihkurnaz60@hotmail.com ORCID:0000-0002-6281-4697

statistical analysis of the data. In the analysis of the data, One-way Analysis of Variance (ANOVA) tests were used with T-test for groups independent of parametric tests.

Results and Conclusion: In this study with a significance level 0.05, gender and grade level yielded significant differences. Sport science psychological needs of students in terms of different variables of this study which examined as a result, students are more independent in sports to make decisions freely to develop their individual skills, to be more social in order to feel valuable and individuals themselves as individuals, in a psychological sense, it is suggested to be supported by various institutions and civil society organizations.

Keywords: Sports psychology, Psychological need, Student

GİRİŞ

Sonsuz istekleri olan irrasyonel bir varlık olan bireyin, bu isteklerinin kaynakları, neler oldukları ve etkileri gibi başlıklar, davranış bilimleri, sosyoloji ve psikoloji gibi alanların konuları dahilindedir. Bu isteklerin ihtiyaç halini aldığı ve giderilmesi gerektiği hallerde başvurulacak alanlardan biri de sportif faaliyetlerdir. Bu faaliyetlerin bireylere sağladıkları sosyal duygusal fiziksel ve zihinsel faydaların yanı sıra toplumların ekonomik, birlik-beraberlik ve tasvip edilmeyen davranışlar üzerine etkilerinden dolayı bir zorunluluk olarak insan hayatında kendine yer bulmuş durumdadır (Kayantaş ve Söyler, 2020). İnsanların yaşantılarında birbirlerinden farklı hâl, hareket ve davranışlar ortaya koymalarının temelinde hiç şüphesiz ihtiyaçlarını giderme dürtüsü yer almaktadır. Bireyler günlük hayatta birtakım ihtiyaçlarını gidermek için çevresindeki insanlarla iletişim kurmakta ve belirli plânlar yapmaktadır. Bütün bunların sonucunda karşılanmayan ihtiyaçları olduğunda ise farklı davranışlar ortaya koyabilmektedirler (Acun, Alıncak ve Abakay 2018).

Birçok davranış biçimini bünyesinde barındıran spor genel manasıyla, insanın bilinç altında yer alan yenme, yenilme ve muktedir olma gibi duyguları harekete geçiren, belirli kurallar çerçevesinde yapılan, rekabetçi, sosyalleştirici, bütünleştirici, fiziksel, zihinsel ve ruhsal aktivitelerin bütünüdür (Sonuç, 2012). Sporun sosyal bir olarak kabul görmüş olması gerçeği beraberinde insanlarda birtakım psikolojik ihtiyaçların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Doğası gereği sporcular sevilme, saygınlık görme ve takdir edilmeyi beklemektedirler. Yaşamın her döneminde süreklilik arz eden temel psikolojik ihtiyaçlar, kişiden kişiye farklılıklar ortaya koyabilmektedir. Giderilen ihtiyaçları sayesinde daha kaliteli bir yaşam standardına ulaşan bireylerin kendini gerçekleştirip tamamlama gereksinimleri giderilmediği takdirde diğer ihtiyaçlarının karşılanmış olmalarının hiçbir hükmü kalmayacaktır. Kısacası kendini gerçekleştirme ve tamamlama ihtiyacı temel psikolojik ihtiyaçlar içinde en çok önemli olan ihtiyaçtır (Ekici, Öntürk ve Karafil 2016).

Dikkat çeken diğer bir husus ise; sporun, kişinin psikolojik gereksinimlerinin karşılanmasında etkili sonuçlar ortaya koyduğu gerçeğidir. Sportif faaliyetlere katılım gösteren kişilerin yüksek enerjileri sayesinde standartları artmakta, zihinsel ve fiziksel durumları açısından spor hayatlarında önemli bir yer edinmiş bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki sporla iç içe olan beden eğitimi ve spor öğretmeni, bireysel eğitmenler ve oyuncuların yaşam kaliteleri yüksek olduğunda sportif anlamda başarıları da doğru orantılı olarak artmaktadır (Gagne, 2003; Reinboth, Duda ve Ntoumanis 2004).

Motivasyon ve kişilik temelli bir yaklaşım olarak karşımıza çıkan öz belirleme kuramı; bireyler ve sosyal durumlar arasındaki bağlantıları dikkate alarak, tutum, tecrübe ve gelişmeler ile ilgili somut deliller ortaya koymaktadır. İlişkili olma, yeterlik ve özerklik olmak üzere üç temel başlıkta karşımıza çıkan temel psikolojik ihtiyaçlar doğuştan gelmekte ve evrensellik göstermektedir. Özerklik (autonomy) gereksinimi, öz belirleme kuramı çerçevesinde, kişinin özgür iradesini kullanarak davranışlarını başlatıp, sürdürme ve sonlandırmada sorumluluk alarak hareket etmesidir (Ryan ve Deci, 2000). Özerklik ihtiyacı, kişinin özgür iradesiyle kendi başına kararlar vererek sergileyeceği davranışlarda inisiyatif kullanma yolunu seçmesidir (Ryan ve Brown, 2003). Yeterlik ihtiyacı, kişilerin sosyal çevreleriyle olan ilişkilerinde ne derece yetkin oldukları ve sahip oldukları yetenekleri sergilerken önlerine çıkan fırsatları değerlendirmede gösterdikleri performansla alakalıdır (Ryan ve Deci, 2002). Yeterlik duygusu tatmin olmuş kişilerin en önemli özelliklerinden biri hedeflerine başarılı bir şekilde ulaşacaklarına olan inançlarıdır (Williams, Gagne, Ryan ve Deci, 2002). İlişkili olma ihtiyacı ise; sıcaklık, duyarlılık ve duygusal kabulü bünyesinde barındıran, karşılıklı saygı, özen ve başkalarına yönelik güven duygusunu gerekli kılan bir olgudur (Sheldon ve Elliot, 1999). Andersen, Chen ve Carter (2000) 'a göre ise ilişki, başkaları ile bağlantı halinde olma, koruma ve korunma isteği, sevme ve sevilme şeklinde tanımlanmaktadır.

Bu temel ihtiyaçların giderilmeleri insanda olumlu, engellenmeleri ise olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Tüm bunlar göz önüne alındığında sözü edilen bu temel psikolojik ihtiyaçların karşılanması kişilerin büyüüp gelişip bütünleşmeleri ve ruhen iyi olmaları noktasında önem arz etmektedir (Deci ve Ryan, 2000).

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma desenlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama modellerinden ise, genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu tarama modeli, çok sayıda elemanı bünyesinde barındıran evren hakkında bir genellemeye varmak için, evrenin tümü veya evrenden alınan bir grup, örneklem ya da örnek üzerinden yapılan tarama şeklindedir (Karasar, 2012).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2021-2022 akademik yılı, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde okuyan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ve Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemine ise basit tesadüfi örneklem belirleme yöntemi ile belirlenen 97 kadın, 155 erkek toplam 252 öğrenci oluşturmaktadır. Basit tesadüfi örneklem seçiminde evrende yer alan her elemanın örnekleme dahil olmada eşit şansa sahiptir (Arıkan, 2005).

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan araştırma formu kullanılmıştır. Kullanılan formun ilk bölümünde katılımcıların yaş, cinsiyet, sınıf düzeyleri, öğrenim gördükleri bölüm, branş türleri, sporculuk yaşları, lisanslı olarak spor yapma durumları, haftalık antrenman sayıları ve akademik başarı düzeylerini belirlemeyi amaçlayan 9 soruluk kişisel bilgi formu yer almaktadır. Araştırma formunun ikinci bölümünde ise Bhavsar vd., (2020) tarafından geliştirilen, Bülbül ve Akyol (2021) tarafından Türkçe 'ye uyarlanan "*Sporda Psikolojik İhtiyaçlar Durum Ölçeği*" (SPİDÖ) kullanılmıştır. 28 madde ve 6 alt boyuttan (bağımsızlık tatmini, bağımsızlık engellenmesi, yeterlik tatmini, yeterlik engellenmesi, ilişki tatmini, ilişki engellenmesi) oluşan ve 5'li likert tipindeki SPİDÖ'ne ilişkin çalışmamızda elde ettiğimiz Cronbach Alfa güvenilirliği 0,753 olarak tespit edilmiştir. Aynı zamanda ölçeğin tüm alt boyutlarında da ($\alpha_{\text{Bağımsızlık tatmini}}=0,74$, $\alpha_{\text{Bağımsızlık engellenmesi}}=0,73$, $\alpha_{\text{Yeterlik tatmini}}=0,75$, $\alpha_{\text{Yeterlik engellenmesi}}=0,76$, $\alpha_{\text{İlişki tatmini}}=0,75$, $\alpha_{\text{İlişki engellenmesi}}=0,79$) Cronbach Alfa değerinin 0,70'ten yüksek olduğu tespit edilmiş, dolayısıyla elde edilen ölçümlerin güvenilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir. Ölçeğin alt boyut puanlarından elde edilen Cronbach alfa katsayılarının 0,70'ten yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna göre, elde edilen ölçümlerin güvenilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin istatistiksel analizi için SPSS24 veri analiz programı kullanılmıştır. Elde edilen verilere öncelikle verilerin normallik dağılımlarının belirlenebilmesi için Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testleri uygulanmıştır. Değerlerin 0,05'ten küçük olması nedeni ile çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri incelenmiş ve çarpıklık basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında dağıldı görülmüştür. Tabachnick ve Fidell'e (2013) göre çarpıklık basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında olduğu durumlarda veri dağılımı normal olarak kabul edilir. Spor bilimleri öğrencilerinin sahip oldukları farklı değişkenlere göre sporda psikolojik ihtiyaç durumlarını karşılayabilmek için verilerin normal dağılım göstermesinden dolayı verilerin analizinde iki gruplu değişkenler için (cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, ilgilenilen spor branşı, lisanslı sporcu olma durumu) bağımsız gruplar T-testi ile üç ve daha fazla gruplu değişkenler için (sınıf düzeyi, spor yaşı, haftalık antrenman sayısı, akademik başarı) Tek yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testleri kullanılmıştır.

Araştırmanın Yayın Etiği: Araştırma Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulunun 2022 / 963 sayılı izni ile gerçekleştirilmiştir

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklere göre dağılımları

Değişkenler	n	%
Cinsiyet	Kadın	97 38,5
	Erkek	155 61,5
Sınıf Düzeyi	1.Sınıf	40 15,9
	2. Sınıf	50 19,8
	3. Sınıf	84 33,3
	4. Sınıf	78 31,0
Bölüm	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	112 44,4
	Antrenörlük Eğitimi	140 55,6
Branş	Takım	152 60,3
	Ferdi	100 39,7
Sporculuk Yaşınız	1-3 yıl	34 13,5
	4-6 yıl	65 25,8
	7-9 yıl	87 34,5
	10+ yıl	66 26,2
Bir Kulübün Lisanslı Sporcusu Musunuz?	Evet	147 58,3
	Hayır	105 41,7
Haftalık Antrenman	1	22 8,7
	2	20 7,9
	3	59 23,4
	4	60 23,8
	5	45 17,9
	6+	46 18,3
Akademik Başarı	Düşük	8 3,2
	Orta	185 73,4
	Yüksek	59 23,4
	Toplam	252 100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde %38,5'inin (97) kadın, %61,5'inin (155) erkek olduğu; sınıf düzeyi bakımından %15,9'unun (40) 1. Sınıf, %19,8'sinin (50) 2. Sınıf, %33,3'ünün (84) 3. Sınıf, %31'inin (78) 4. Sınıf düzeyinde olduğu; öğrencilerin %44,4'ünün (112) Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, %55,6'sının (140) Antrenörlük Eğitimi bölümlerinde olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %60,3'ü (152) branş bakımından takım branşında, %39,7'sinin (100) ferdi branşta olduğu; sporculuk yaşı bakımından %13,5'inin (34) 1-3 yıl, %25,8'inin (65) 4-6 yıl, %34,5'inin (87) 7-9 yıl, %26,2'sinin (66) 10+ yıl spor yaptığı; %58,3'ünün (147) lisanslı sporcu olduğu, %41,7'sinin (105) herhangi bir kulübün lisanslı sporcusu olmadığı; %8,7'sinin (22) haftada 1 antrenman yaptığı, %7,9'unun (20) haftada 2 antrenman yaptığı, %23,4'ünün (59) haftada 3 antrenman yaptığı, %23,8'inin (60) haftada 4 antrenman yaptığı, %17,9'unun (45) haftada 5 antrenman yaptığı, %18,3'ünün (46) haftada 6+ antrenman yaptığı; öğrencilerin %3,2'sinin (8) akademik başarılarının düşük, %73,4'ünün (185) akademik başarı düzeylerinin orta düzeyde ve %23,4'ünün (59) akademik başarı düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının cinsiyete göre karşılaştırması

SPIÖ	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Bağımsızlık Tatmini	Kadın	97	18,82	3,99	-0,917	250	0,36
	Erkek	155	19,26	3,50			
Bağımsızlık Engellenmesi	Kadın	97	15,93	3,25	1,192	250	0,23
	Erkek	155	15,43	3,18			
Yeterlik Tatmini	Kadın	97	18,09	3,81	-1,776	250	0,08
	Erkek	155	18,86	2,98			
Yeterlik Engellenmesi	Kadın	97	10,11	3,96	2,092	250	0,04
	Erkek	155	9,14	3,36			
İlişki Tatmini	Kadın	97	15,94	3,87	-0,614	250	0,54
	Erkek	155	16,25	3,85			
İlişki Engellenmesi	Kadın	97	8,67	5,20	0,641	250	0,52
	Erkek	155	8,28	4,27			
Toplam	Kadın	97	87,57	10,44	0,230	250	0,88
	Erkek	155	87,22	12,36			

Tablo 2 incelendiğinde spor bilimleri öğrencileri cinsiyet değişkeninin SPİDÖ toplam puanları ($\bar{x}_{Kadın}=87,57$; $\bar{x}_{Erkek}=87,22$; $t_{250}=-0,230$; $p=0,88$), “bağımsızlık tatmini” ($\bar{x}_{Kadın}=18,82$; $\bar{x}_{Erkek}=19,26$; $t_{250}=-0,917$; $p=0,36$), “bağımsızlık engellenmesi” ($\bar{x}_{Kadın}=15,93$; $\bar{x}_{Erkek}=15,43$; $t_{250}=-1,192$; $p=0,23$), “yeterlik tatmini” ($\bar{x}_{Kadın}=18,09$; $\bar{x}_{Erkek}=18,86$; $t_{250}=-1,776$; $p=0,08$), “ilişki tatmini” ($\bar{x}_{Kadın}=15,94$; $\bar{x}_{Erkek}=16,25$; $t_{250}=-0,614$; $p=0,54$) ve “ilişki engellenmesi” ($\bar{x}_{Kadın}=8,67$; $\bar{x}_{Erkek}=8,28$; $t_{250}=-0,641$; $p=0,52$), alt boyutlarında anlamlı farklılığa neden olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). SPİDÖ “yeterlik engellenmesi” ($\bar{x}_{Kadın}=10,11$; $\bar{x}_{Erkek}=9,14$; $t_{250}=2,092$; $p=0,04$) alt boyutunda ise cinsiyetin anlamlı farklılığa neden olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Belirlen anlamlı farklılığın kadın öğrenciler lehine olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının sınıf düzeyine göre karşılaştırması

SPIÖ	Sınıf	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p	Fark LSD
Bağımsızlık Tatmini	1.Sınıf	40	20,08	2,433	3,232	3	0,02	1>3 1>4
	2. Sınıf	50	20,04	2,680				
	3. Sınıf	84	18,61	3,673				
	4. Sınıf	78	18,51	4,572				
	Toplam	252	19,10	3,703				
Bağımsızlık Engellenmesi	1.Sınıf	40	16,25	2,780	0,909	3	0,44	-
	2. Sınıf	50	15,84	2,691				
	3. Sınıf	84	15,51	3,462				
	4. Sınıf	78	15,28	3,441				
	Toplam	252	15,62	3,213				
Yeterlik Tatmini	1.Sınıf	40	18,63	2,579	0,127	3	0,94	-
	2. Sınıf	50	18,36	2,988				
	3. Sınıf	84	18,51	3,342				
	4. Sınıf	78	18,72	3,908				
	Toplam	252	18,56	3,342				
Yeterlik Engellenmesi	1.Sınıf	40	9,18	2,960	0,461	3	0,71	-
	2. Sınıf	50	9,64	3,696				
	3. Sınıf	84	9,29	3,392				
	4. Sınıf	78	9,85	4,156				
	Toplam	252	9,51	3,634				
İlişki Tatmini	1.Sınıf	40	15,63	3,271	1,686	3	0,17	-
	2. Sınıf	50	16,18	3,299				
	3. Sınıf	84	16,83	3,899				
	4. Sınıf	78	15,59	4,335				
	Toplam	252	16,13	3,857				
İlişki Engellenmesi	1.Sınıf	40	8,43	4,212	0,024	3	1,00	-
	2. Sınıf	50	8,46	4,248				
	3. Sınıf	84	8,33	4,655				
	4. Sınıf	78	8,53	5,152				
	Toplam	252	8,43	4,647				
Toplam	1.Sınıf	40	88,16	9,63	0,394	3	0,76	-
	2. Sınıf	50	88,52	10,00				
	3. Sınıf	84	87,08	11,50				
	4. Sınıf	78	86,47	13,65				
	Toplam	252	87,35	11,64				

Tablo 3'e göre spor bilimleri öğrencilerinin sporda psikolojik ihtiyaç durumlarında sınıf düzeyi değişkeni yalnızca "bağımsızlık tatmini" ($F_{3-251}=3,232$; $p=0,02$) alt boyutunda anlamlı farklılığa neden olmaktadır. SPİDÖ "bağımsızlık tatmini" alt boyutundaki anlamlı farklılık 1. sınıflar ($\bar{x}_{1. Sınıf}=20,08$) lehine 3. ($\bar{x}_{3. Sınıf}=18,61$) ve 4. sınıflar ($\bar{x}_{4. Sınıf}=18,51$) arasında, 2. sınıflar ($\bar{x}_{2. Sınıf}=20,04$) lehine 3. ($\bar{x}_{3. Sınıf}=18,61$) ve 4. sınıflar ($\bar{x}_{4. Sınıf}=18,51$) arasındadır ($p<0,05$). Öğrencilerin sınıf düzeylerinin ise SPİDÖ toplam puanları ($F_{3-251}=0,394$; $p=0,76$) ile "bağımsızlık engellenmesi" ($F_{3-251}=0,437$; $p=0,44$), "yeterlik tatmini" ($F_{3-251}=1,127$; $p=0,94$), "yeterlik engellenmesi" ($F_{3-251}=0,461$; $p=0,71$) "ilişki tatmini" ($F_{3-251}=1,686$; $p=0,17$) ve "ilişki engellenmesi" ($F_{3-251}=0,024$; $p=1,00$), alt boyutlarında anlamlı farklılığa neden olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 4. Katılımcıların sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının bölüme göre karşılaştırması

SPIÖ	Bölüm	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Bağımsızlık Tatmini	Beden Eğitimi ve Spor Öğrt.	112	19,29	3,553	0,730	250	0,47
	Antrenörlük Eğitimi	140	18,94	3,825			
Bağımsızlık Engellenmesi	Beden Eğitimi ve Spor Öğrt.	112	15,79	3,035	0,758	250	0,45
	Antrenörlük Eğitimi	140	15,49	3,353			
Yeterlik Tatmini	Beden Eğitimi ve Spor Öğrt.	112	18,44	3,069	-0,534	250	0,59
	Antrenörlük Eğitimi	140	18,66	3,554			
Yeterlik Engellenmesi	Beden Eğitimi ve Spor Öğrt.	112	9,22	3,013	-1,129	250	0,26
	Antrenörlük Eğitimi	140	9,74	4,060			
İlişki Tatmini	Beden Eğitimi ve Spor Öğrt.	112	16,41	3,753	1,045	250	0,30
	Antrenörlük Eğitimi	140	15,90	3,937			
İlişki Engellenmesi	Beden Eğitimi ve Spor Öğrt.	112	8,07	4,366	-1,104	250	0,27
	Antrenörlük Eğitimi	140	8,72	4,856			
Toplam	Beden Eğitimi ve Spor Öğrt.	112	87,22	10,48	-0,158	250	0,19
	Antrenörlük Eğitimi	140	87,46	12,53			

Tablo 4 incelendiğinde spor bilimleri öğrencileri bölüm değişkeninin SPİDÖ toplam puanlarında ($\bar{x}$ Beden Eğitimi=87,22; $\bar{x}$ Antrenörlük=87,46; $t_{250}=-0,158$; $p=0,19$) “bağımsızlık tatmini” ($\bar{x}$ Beden Eğitimi=19,29; $\bar{x}$ Antrenörlük=18,94; $t_{250}=-0,730$; $p=0,47$), “bağımsızlık engellenmesi” ($\bar{x}$ Beden Eğitimi=15,79; $\bar{x}$ Ant.Eğt=15,49; $t_{250}=-0,758$; $p=0,45$), “yeterlik tatmini” ($\bar{x}$ Beden Eğitimi=18,44; $\bar{x}$ Ant.Eğt=18,66; $t_{250}=-0,758$; $p=0,59$), “yeterlik engellenmesi” ($\bar{x}$ Beden Eğitimi=9,22; $\bar{x}$ Antrenörlük=9,74; $t_{250}=-1,129$; $p=0,26$) “ilişki tatmini” ($\bar{x}$ Beden Eğitimi=16,41; $\bar{x}$ Antrenörlük=15,90; $t_{250}=-1,045$; $p=0,30$) ve “ilişki engellenmesi” ($\bar{x}$ Beden Eğitimi=8,07; $\bar{x}$ Antrenörlük=8,72; $t_{250}=-1,104$; $p=0,27$), alt boyutlarında anlamlı farklılığa neden olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 5. Katılımcıların sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının branşa göre karşılaştırması

SPIÖ	Branş	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Bağımsızlık Tatmini	Takım Sporları	152	18,82	3,83	-1,480	250	0,14
	Ferdi Sporlar	100	19,52	3,48			
Bağımsızlık Engellenmesi	Takım Sporları	152	15,48	3,07	-0,869	250	0,39
	Ferdi Sporlar	100	15,84	3,43			
Yeterlik Tatmini	Takım Sporları	152	18,54	3,23	-0,140	250	0,89
	Ferdi Sporlar	100	18,60	3,52			
Yeterlik Engellenmesi	Takım Sporları	152	9,27	3,50	-1,306	250	0,19
	Ferdi Sporlar	100	9,88	3,82			
İlişki Tatmini	Takım Sporları	152	15,99	3,92	-0,710	250	0,48
	Ferdi Sporlar	100	16,34	3,77			
İlişki Engellenmesi	Takım Sporları	152	8,27	4,72	-0,685	250	0,49
	Ferdi Sporlar	100	8,68	4,55			
Toplam	Takım Sporları	152	86,36	10,86	-1,673	250	0,20
	Ferdi Sporlar	100	88,86	12,63			

Tablo 5 incelendiğinde spor bilimleri öğrencileri branş değişkeninin SPİDÖ toplam puanlarında ($\bar{x}$ Takım=86,36; $\bar{x}$ Ferdi=88,86; $t_{250}=-1,673$; $p=0,20$), “bağımsızlık tatmini” ($\bar{x}$ Takım=18,82; $\bar{x}$ Ferdi=19,52; $t_{250}=-1,480$; $p=0,14$), “bağımsızlık engellenmesi” ($\bar{x}$ Takım=15,48; $\bar{x}$ Ferdi=15,84; $t_{250}=-0,869$; $p=0,39$), “yeterlik tatmini” ($\bar{x}$ Takım=18,54; $\bar{x}$ Ferdi=18,60; $t_{250}=-0,140$; $p=0,89$), “yeterlik engellenmesi” ($\bar{x}$ Takım=9,27; $\bar{x}$ Ferdi=9,88; $t_{250}=-1,306$; $p=0,19$)

“ilişki tatmini” ($\bar{x}_{\text{Takım}}=15,99$; $\bar{x}_{\text{Ferdî}}=16,34$; $t_{250}=-0,710$; $p=0,48$) ve “ilişki engellenmesi” ($\bar{x}_{\text{Takım}}=8,27$; $\bar{x}_{\text{Ferdî}}=8,68$; $t_{250}=-0,685$; $p=0,49$), alt boyutlarında anlamlı farklılığa neden olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 6. Katılımcıların sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının sporcu yaşına göre karşılaştırması

SPIÖ	Sporcu Yaşı	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p
Bağımsızlık Tatmini	1-3 yıl arası	34	19,26	2,352	0,066	248	0,99
	4-6 yıl arası	65	18,94	4,092			
	7-9 yıl arası	87	19,14	3,924			
	10 yıl ve üzeri	66	19,11	3,638			
	Toplam	252	19,10	3,703			
Bağımsızlık Engellenmesi	1-3 yıl arası	34	15,68	3,012	0,576	248	0,63
	4-6 yıl arası	65	15,83	3,095			
	7-9 yıl arası	87	15,78	3,591			
	10 yıl ve üzeri	66	15,18	2,914			
	Toplam	252	15,62	3,213			
Yeterlik Tatmini	1-3 yıl arası	34	19,09	2,503	1,950	248	0,12
	4-6 yıl arası	65	17,80	3,456			
	7-9 yıl arası	87	18,54	3,631			
	10 yıl ve üzeri	66	19,08	3,125			
	Toplam	252	18,56	3,342			
Yeterlik Engellenmesi	1-3 yıl arası	34	8,50	2,377	1,756	248	0,16
	4-6 yıl arası	65	9,37	3,417			
	7-9 yıl arası	87	10,11	4,047			
	10 yıl ve üzeri	66	9,38	3,728			
	Toplam	252	9,51	3,634			
İlişki Tatmini	1-3 yıl arası	34	15,85	3,586	0,256	248	0,86
	4-6 yıl arası	65	16,46	3,527			
	7-9 yıl arası	87	16,10	4,308			
	10 yıl ve üzeri	66	15,97	3,733			
	Toplam	252	16,13	3,857			
İlişki Engellenmesi	1-3 yıl arası	34	7,97	4,373	0,412	248	0,75
	4-6 yıl arası	65	8,42	4,899			
	7-9 yıl arası	87	8,84	4,688			
	10 yıl ve üzeri	66	8,15	4,534			
	Toplam	252	8,43	4,647			
Toplam	1-3 yıl arası	34	86,35	8,34	0,456	248	0,71
	4-6 yıl arası	65	86,82	8,31			
	7-9 yıl arası	87	88,52	14,55			
	10 yıl ve üzeri	66	86,86	11,70			
	Toplam	252	87,35	11,64			

Tablo 6’ya göre spor bilimleri öğrencilerinin sporda psikolojik ihtiyaç durumları sporculuk yaşı değişkeni açısından incelendiğinde, SPIÖ toplam puanları ($F_{3-251}=0,456$; $p=0,71$), “bağımsızlık tatmini” ($F_{3-251}=0,066$; $p=0,99$), “bağımsızlık engellenmesi” ($F_{3-251}=0,576$; $p=0,63$), “yeterlik tatmini” ($F_{3-251}=1,950$; $p=0,12$), “yeterlik engellenmesi” ($F_{3-251}=1,756$; $p=0,16$) “ilişki tatmini” ($F_{3-251}=0,256$; $p=0,86$) ve “ilişki engellenmesi” ($F_{3-251}=0,412$; $p=0,75$), alt boyutlarında anlamlı farklılığa neden olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 7. Katılımcıların sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının lisanslı sporcu olma durumuna göre karşılaştırması

SPIÖ	Bir Kulübün Lisanslı Sporcusu Musunuz?	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Bağımsızlık Tatmini	Evet	147	18,78	3,904	-1,592	250	0,11
	Hayır	105	19,53	3,371			
Bağımsızlık Engellenmesi	Evet	147	15,33	3,117	-1,700	250	0,09
	Hayır	105	16,03	3,315			
Yeterlik Tatmini	Evet	147	18,61	3,520	,235	250	0,81
	Hayır	105	18,50	3,092			
Yeterlik Engellenmesi	Evet	147	9,70	3,682	,976	250	0,33
	Hayır	105	9,25	3,567			
İlişki Tatmini	Evet	147	16,45	3,762	1,573	250	0,12
	Hayır	105	15,68	3,960			
İlişki Engellenmesi	Evet	147	8,69	4,790	1,029	250	0,30
	Hayır	105	8,08	4,437			
Toplam	Evet	147	87,56	12,47	0,130	250	0,74
	Hayır	105	87,07	10,42			

Tablo 7 incelendiğinde spor bilimleri öğrencileri lisanslı sporcu olma değişkeninin SPİDÖ toplam puanları ($\bar{x}_{\text{Evet}}=87,56$; $\bar{x}_{\text{Hayır}}=87,07$; $t_{250}=0,130$; $p=0,74$), “bağımsızlık tatmini” ($\bar{x}_{\text{Evet}}=18,78$; $\bar{x}_{\text{Hayır}}=19,53$; $t_{250}=-1,592$; $p=0,11$), “bağımsızlık engellenmesi” ($\bar{x}_{\text{Evet}}=15,33$; $\bar{x}_{\text{Hayır}}=16,03$; $t_{250}=-1,700$; $p=0,09$), “yeterlik tatmini” ($\bar{x}_{\text{Evet}}=18,61$; $\bar{x}_{\text{Hayır}}=18,50$; $t_{250}=0,235$; $p=0,81$), “yeterlik engellenmesi” ($\bar{x}_{\text{Evet}}=9,70$; $\bar{x}_{\text{Hayır}}=9,25$; $t_{250}=0,976$; $p=0,33$) “ilişki tatmini” ($\bar{x}_{\text{Evet}}=16,45$; $\bar{x}_{\text{Hayır}}=15,68$; $t_{250}=1,573$; $p=0,12$) ve “ilişki engellenmesi” ($\bar{x}_{\text{Evet}}=8,69$; $\bar{x}_{\text{Hayır}}=8,08$; $t_{250}=1,029$; $p=0,30$), alt boyutlarında anlamlı farklılığa neden olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 8. Katılımcıların sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının haftalık antrenman sayısına göre karşılaştırması

SPIÖ	Haftalık Antrenman (Gün)	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p
Bağımsızlık Tatmini	1	22	18,36	3,580	0,625	246	0,68
	2	20	19,15	3,498			
	3	59	19,42	3,271			
	4	60	18,98	3,784			
	5	45	18,60	4,377			
	6	46	19,63	3,617			
	Toplam	252	19,10	3,703			
Bağımsızlık Engellenmesi	1	22	16,14	2,713	0,417	246	0,84
	2	20	15,40	2,909			
	3	59	15,53	2,867			
	4	60	15,73	3,364			
	5	45	15,16	3,741			
	6	46	15,91	3,312			
	Toplam	252	15,62	3,213			
Yeterlik Tatmini	1	22	18,45	3,391	0,673	246	0,65
	2	20	18,45	2,781			
	3	59	18,95	2,968			
	4	60	17,93	3,303			
	5	45	18,71	3,666			
	6	46	18,85	3,747			
	Toplam	252	18,56	3,342			

Yeterlik Engellenmesi	1	22	9,32	2,398			
	2	20	10,30	4,293			
	3	59	9,19	3,214		5	
	4	60	9,78	3,594	0,658	246	0,66
	5	45	8,96	3,503		251	
	6	46	9,87	4,470			
	Toplam	252	9,51	3,634			
İlişki Tatmini	1	22	16,45	3,863			
	2	20	15,70	3,600			
	3	59	16,66	3,632		5	
	4	60	15,97	3,579	0,800	246	0,55
	5	45	16,49	4,531		251	
	6	46	15,33	3,916			
	Toplam	252	16,13	3,857			
İlişki Engellenmesi	1	22	8,00	3,423			
	2	20	8,50	3,980			
	3	59	7,76	4,252		5	
	4	60	8,88	5,282	0,501	246	0,78
	5	45	8,38	4,956		251	
	6	46	8,93	4,814			
	Toplam	252	8,43	4,647			
Toplam	1	22	86,72	7,38			
	2	20	87,50	9,39			
	3	59	87,51	10,65		5	
	4	60	87,28	11,32	0,181	246	0,97
	5	45	86,29	14,45		251	
	6	46	88,52	13,11			
	Toplam	252	87,35	11,64			

Tablo 8'e göre spor bilimleri öğrencilerinin sporda psikolojik ihtiyaç durumları haftalık antrenman sayıları değişkeni açısından incelendiğinde, SPIÖ toplam puanlarında ($F_{5-251}=0,181$; $p=0,97$), “bağımsızlık tatmini” ($F_{5-251}=0,625$; $p=0,68$), “bağımsızlık engellenmesi” ($F_{5-251}=0,417$; $p=0,84$), “yeterlik tatmini” ($F_{5-251}=0,673$; $p=0,65$), “yeterlik engellenmesi” ($F_{5-251}=0,658$; $p=0,66$) “ilişki tatmini” ($F_{5-251}=0,800$; $p=0,55$) ve “ilişki engellenmesi” ($F_{5-251}=0,501$; $p=0,78$), alt boyutlarında anlamlı farklılığa neden olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 9. Katılımcıların sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının akademik başarıya göre karşılaştırması

SPIÖ	Akademik Başarı	n	$\bar{x}$	ss	F	sd	p
Bağımsızlık Tatmini	Düşük	8	18,38	3,20	0,513	249	0,60
	Orta	185	19,01	3,69			
	Yüksek	59	19,47	3,83			
	Toplam	252	19,10	3,70			
Bağımsızlık Engellenmesi	Düşük	8	14,38	3,38	0,906	249	0,41
	Orta	185	15,75	3,20			
	Yüksek	59	15,39	3,24			
	Toplam	252	15,62	3,21			
Yeterlik Tatmini	Düşük	8	17,00	2,93	1,297	249	0,28
	Orta	185	18,51	3,24			
	Yüksek	59	18,95	3,67			
	Toplam	252	18,56	3,34			
Yeterlik Engellenmesi	Düşük	8	9,13	2,53	0,147	249	0,86
	Orta	185	9,58	3,63			
	Yüksek	59	9,34	3,82			
	Toplam	252	9,51	3,63			

İlişki Tatmini	Düşük	8	15,00	3,67	0,436	249	0,65
	Orta	185	16,22	3,76			
	Yüksek	59	15,98	4,20			
	Toplam	252	16,13	3,86			
İlişki Engellenmesi	Düşük	8	6,75	3,54	1,206	249	0,30
	Orta	185	8,68	4,64			
	Yüksek	59	7,88	4,78			
	Toplam	252	8,43	4,65			
Toplam	Düşük	8	80,63	3,78	1,475	249	0,23
	Orta	185	87,75	11,16			
	Yüksek	59	87,02	13,51			
	Toplam	252	87,35	11,64			

Tablo 9'a göre spor bilimleri öğrencilerinin sporda psikolojik ihtiyaç durumları akademik başarı değişkeni açısından incelendiğinde, SPIÖ toplam puanlarında ($F_{2-251}=1,475$; $p=0,23$), “bağımsızlık tatmini” ($F_{2-251}=0,513$; $p=0,60$), “bağımsızlık engellenmesi” ($F_{2-251}=0,906$; $p=0,41$), “yeterlik tatmini” ($F_{2-251}=1,297$; $p=0,28$), “yeterlik engellenmesi” ($F_{2-251}=0,147$; $p=0,86$) “ilişki tatmini” ($F_{2-251}=0,436$; $p=0,65$) ve “ilişki engellenmesi” ($F_{2-251}=1,206$; $p=0,30$), alt boyutlarında anlamlı farklılığa neden olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Katılımcıların sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının cinsiyet değişkenine göre bağımsız örneklem t testi ile yapılan analiz sonucunda, ölçeğin alt boyutlarından yalnızca yeterlik engellenmesi alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Bu farklılığın ataerki toplumlarda kadınların, toplumun kadına olan bakış açısı nedeni ile kendilerini başarısız ve yetersiz hissetmeleri, beceri ve kapasitelerini geliştirme çabalarının engellendiği düşüncesinden kaynaklandığı söylenebilir. Öner (2019), Gürer ve Kılınç (2019) ele aldıkları çalışmalarında yaptığı analizler neticesinde, alt boyutlar ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılaşmanın olmadığını tespit etmişlerdir. Bu sonuç bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Diğer yandan, Ünlü (2009) yaptığı araştırmasında, kadın katılımcıların ilişki tatmini alt boyutunda erkeklere oranla daha yüksek ortalama elde ettikleri sonucuna varmıştır. Kashdan, Mishra, Breen ve Froh (2009) kadınların erkeklere oranla bağımsızlık ve ilişki tatmini katsayılarının daha yüksek olduklarını belirtmişlerdir. Temel psikolojik ihtiyaçlar çerçevesinde özerklik, yeterlik ve ilişki tatmini yüksek olan bireyler kendilerini iletişime açık, yeni şeyler öğrenmeye istekli ve daha başarılı bireyler olarak ifade etmektedirler.

Katılımcıların sınıf düzeyleri değişkenine göre sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının ANOVA testi ile yapılan analiz sonucunda, yalnızca bağımsızlık tatmini alt boyutunda 1 ve 2. sınıf öğrencilerinin 3 ve 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları

saptanmıştır. Diğer değişkenler ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Bu farklılığın lisans öğrenimleri için daha bağımsız bir yaşam tarzına kavuşan öğrencilerin kararlarında ve davranışlarında daha özgür davranabileceği düşüncesinden kaynaklandığı söylenebilir. Sarı, Yenigün, Altıncı ve Öztürk (2011) yaptıkları araştırmalarında özerlik ihtiyacını alt boyutunda buldukları anlamlı farklılık, çalışmamızdan elde edilen sonucu destekler niteliktedir. Çalışmamızı destekleyen diğer bir sonuç ise; Acun (2018)' un ele aldığı çalışma grubunda yeterlik ihtiyacı ve ilişki ihtiyacı alt boyutlarında sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık tespit edemediği sonucudur. Alt sınıflarda öğrenim gören öğrenciler yapacakları aktivitelere bağımsız olarak karar vermede daha yetkinler denebilir.

Sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının bölüm değişkenine göre bağımsız örneklem t testi ile yapılan analiz sonucunda, ölçeğin tüm alt boyut puanlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği belirlenmiştir ($p>,05$). Bunun nedeni olarak, spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin spor kültüründen gelmeleri ve sporu hayatlarının bir parçası olarak görmelerinin etkili olduğu söylenebilir. Spor sayesinde özgüveni yüksek, sorumluluk bilinci gelişmiş, grupta hareket etme alışkanlığı olan ve kurallara riayet eden bir birey olarak toplumda yerini alan sporcu öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması noktasında okudukları bölümün etkisinin olmadığı düşünülmektedir. Gezer (2018) öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeği alt boyutları ile eğitim görülen fakülte/yüksekokul değişkeni arasında istatistiksel anlamda bir fark olmadığını tespit etmiştir. Ekici vd. (2016) temel psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarının bölüm değişkeni ile arasında yalnızca özerlik ihtiyacı alt boyutunda anlamlı bir fark olduğunu ifade ederken diğer alt boyutlar arasında herhangi bir fark tespit edememiştir. Bu da bize öğrenim görülen bölümün temel psikolojik ihtiyaçların karşılanması açısından önem arz etmediğini göstermekte ve bulduğumuz sonuçları destekler niteliktedir. Yasul (2016) ise yaptığı çalışmada, beden eğitimi öğretmenliği ve antrenörlük bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılığa rastlamıştır. Bu farklılık antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerinin yeterlik, özerlik ve ilişki kurma ihtiyaçlarının daha fazla karşılandığı yönündedir. Bu araştırma sonucu ise çalışmamız sonuçları ile örtüşmemektedir.

Branş değişkenine göre yapılan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre sporda psikolojik ihtiyaçlar ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Gerek takım gerekse bireysel sporla uğraşan öğrenciler, karar vermedeki özgürlükleri, branşlarında kendilerini yeterli seviyede görmeleri ve kendilerini bir topluluğa ait hissetmeleri nedeniyle

temel psikolojik ihtiyaçlarının doyuma ulaştığı düşünölmektedir. Gezer (2018), yapılan spor türü değişkeni açısında özerklik ihtiyaçının takım sporu yapanlarda daha fazla olduğu sonucuna ulaşırken, bu oranın yeterlik ve ilişki alt boyutlarında ise bireysel spor yapanlar lehine olduğunu belirtmiştir. Ünlü (2009) ve Bilge'nin (1990) araştırma sonuçları bu kanıyı destekler niteliktedir. Takım sporu yapan öğrencilerin bireysel performans sergileme olanaklarının kısıtlı olması özerklik ihtiyaçlarını artırmakta ve bir gruba aitlik ve birlikte hareket etme olanaklarının fazlalığından dolayı da ilişkili olma ihtiyaçlarını pozitif yönde etkilemektedir.

Katılımcıların sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının sporculuk yaşına göre ANOVA testi ile analiz edilmiş ve ölçek alt boyut puanlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği belirlenmiştir. Spor bilimleri fakültesinde öğrenim görme başarısını göstermiş katılımcıların genelde uzun süre sporla uğraşıyor ve bu alanda deneyim sahibi olmalarından dolayı birçok psikolojik ihtiyaçlarının temel düzeyde de olsa karışanmiş olduğu düşüncesiyle farklılaşma olmadığı söylenebilir. Tiryaki, Pehlivan ve Kaya (2020) yalnızca özerklik alt boyutunda anlamlı bir farkın olduğuna dikkat çekerken, yeterlik ve ilişki alt boyutlarında anlamlı bir farka rastlamamışlar. Aynı şekilde Gürer ve Kılınç'ın (2019) yaptıkları araştırma sonucunda deneyim ile temel psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları arasında anlamlı bir farkın olmadığını dile getirmişlerdir. Öte yandan Öner (2019) yaptığı araştırmada, egzersiz geçmişinin artmasıyla özerklik, yeterlik ve ilişki tatmin düzeylerinde artış olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç bizim sonucumuzu destekler nitelikte değildir.

Katılımcıların sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının lisanslı sporcu olma durumuna göre bağımsız örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Ölçek alt boyut puanlarında anlamlı farklılık meydana gelmemesinin sebebi olarak, şimdi olmasa bile geçmişte bir kulüp bünyesinde lisanslı sporcu statüsünde olduklarından, sporcu kişilik özelliklerini halen bünyelerinde barındırdıklarından dolayı olduğu düşünölebilir. Eraslan (2015) gruplar arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bunun temelinde ise katılımcıların tamamının spor bilimleri fakültesi öğrencisi olmasından kaynaklanabileceğini belirtmiştir. Bu sonuç çalışmadan elde ettiğimiz sonuçla paralellik gösterirken, Yasul (2016) 'un özerklik ve yeterlik alt boyutunda tespit ettiği anlamlı fark çalışmamızın sonucunu desteklememektedir. Yasul (2016) ilişki kurma alt boyutunda çalışmamızla aynı sonuca ulaşmış ve aktif spor yapıp yapmanın herhangi bir etkisi olmadığından söz etmiştir.

Katılımcıların sporda psikolojik ihtiyaç durumlarının haftalık antrenman sayısına göre ANOVA testi ile analiz edilmiş ve yapılan analiz sonucunda ölçeğin tüm alt boyutları ile arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği belirlenmiştir. Bunun nedeni olarak, katılımcıların düzenli olarak antrenman yapmasalar bile öğrenim gördükleri bölüm müfredatı gereği aktif olarak sporun içinde olmalarından kaynaklı olduğu söylenebilir. Güler (2020) haftalık antrenman yapma sıklığının temel psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığını ifade etmiştir. Bu sonuç çalışmamızdan elde ettiğimiz sonuçlarla örtüşmektedir. Diğer yandan, Öner (2019) yaptığı çalışmada, haftalık antrenman sayısı arttıkça temel psikolojik ihtiyaçların karşılanma düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç ise çalışmamız sonucu ile farklılaşmaktadır.

Akademik başarı düzeyi değişkenine göre yapılan ANOVA testi sonucunda, ölçeğin alt boyut puanları ile anlamlı farklılık meydana gelmediği belirlenmiştir). Spor bilimleri fakültesinde öğrenimlerine devam eden öğrencilerin kısa ve uzun vadede belirledikleri eğitim hedeflerine ulaşma derecelerinin temel psikolojik ihtiyaçları üzerinde herhangi bir etkisinin olmamasının nedeni olarak, bu açıklığı sportif alanda gösterdikleri başarı ile tatmin ediyor olmalarından kaynaklı olduğu düşünülebilir. Acun (2018) , uyguladığı tek yönlü varyans analizi sonucunda yalnızca yeterlik ihtiyacı alt boyutunda anlamlı fark tespit ederken, diğer alt boyutlar arasında anlamlı düzeyde bir farklılığa rastlamamıştır. Anlamlı farklılığın hangi bölümler arasında olduğunu tespit etmek için yaptığı LSD testi sonucunda, not ortalaması 1,50-2,00 arasında olanlar ile diğer 3 grup arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak; spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören kadın katılımcıların erkeklere göre kendi yeterliliklerinin daha çok farkında oldukları ve bunu yaptıkları spor branşına direkt olarak yansıttıkları, 1 ve 2. sınıf öğrencilerinin 3 ve 4. sınıf öğrencilerine göre yapacakları aktiviteye katılım noktasında alacakları kararlarda daha fazla yetkin oldukları tespit edilmiştir. Öğrenim görülen bölüm, branş türü, sporculuk yılı, lisanslı sporcu olup olmama durumu, haftalık antrenman sayısı ve akademik başarı durumlarının sporda psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarına herhangi bir anlamlı etki etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

- Acun, A. (2018). Sporcu ve sedanter üniversite öğrencilerinin öznel iyili oluş ve temel psikolojik ihtiyaçlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Gaziantep.
- Acun, A., Alıncak, F. & Abakay, U. (2018). Sporcu ve sedanter üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş ve temel psikolojik ihtiyaçlarının incelenmesi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(84), 555-566.
- Andersen, S. M., Chen, S., & Carter, C. (2000). Fundamental human needs: Making social cognition relevant. *Psychological Inquiry*, 11(4), 269-318.
- Arıkan, R. (2005). Araştırma teknikleri ve rapor hazırlama. Asil Yayın Dağıtım.
- Bhavsar, N., Bartholomew, K. J., Quested, E., F., G. D., Thøgersen-Ntoumani, C., Reeve, J. & Ntoumanis, N. (2020). Measuring psychological need states in sport: Theoretical considerations and a new measure. *Psychology of Sport & Exercise*(47), 1-14.
- Bilge, F. (1990). Sporcuların psikolojik ihtiyaçları. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Bülbül, A., & Akyol, G. (2021). Sporda psikolojik ihtiyaçlar durum ölçeği (SPİDÖ): Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 31(4), 163-173.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The "What" and "Why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(14), 227–268.
- Ekici, S., Öntürk, Y. & Karafil, A. Y. (2016). Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3885-3894.
- Eraslan, M. (2015). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin psikolojik iyi olma düzeylerinin yaş, cinsiyet ve spor yapma durumlarına göre incelenmesi. *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 14-21.
- Gagne, M. (2003). Autonomy support and need satisfaction in the motivation and well-being of gymnasts. *Journal of Applied Sport Psychology*, 15(4), 372-390.

- Gezer, H. (2018). Bireysel ve takım sporları ile uğraşan üniversite öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum.
- Güler, F. (2020). Temel psikolojik ihtiyaçlar ile egzersiz bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi: Kişisel eğitmen ile çalışan yetişkinler örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: İstanbul.
- Gürer, B. & Kılınç, Z. (2019). Doğa sporları yapanların temel psikolojik ihtiyaçlarının zihinsel dayanıklılığa etkisi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 14(2), 222-233.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar-ilkeler-teknikler. Nobel Akademik Yayıncılık .
- Kashdan, T. B., Mishra, A., Breen, W. E. & Froh, J. J. (2009). Gender differences in gratitude: examining appraisals, narratives, the willingness to express emotions, and changes in psychological needs. *Journal of Personality*, 77(3), 691-730.
- Kayantaş, İ. & Söyler, M. (2020). Sporda akademik yaklaşımlar. Gece Kitaplığı.
- Öner, Ç. (2019). Egzersiz katılımcılarının temel psikolojik ihtiyaçları ve mental iyi oluşlarının incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 159-174.
- Reinboth, M., Duda, J. L., & Ntoumanis, N. (2004). Dimensions of coaching behavior, need satisfaction, and the psychological and physical welfare of young athletes. *Motivation and Emotion*, 28(3), 297-313.
- Ryan, R. M. & Brown, K. W. (2003). Why we don't need self-esteem: on fundamental needs, contingent love, and mindfulness. *Psychological Inquiry*, 14(1), 27-82.
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2002). *Handbook of self-determination*. University of Rochester.
- Sarı, İ., Yenigün, Ö., Altıncı, E. E. & Öztürk, A. (2011). Temel psikolojik ihtiyaçların tatmininin genel öz yeterlik ve sürekli kaygı üzerine etkisi: Sakarya Üniversitesi spor yöneticiliği bölümü örneği). *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 149-156.

- Sheldon, K. M. & Elliot, A. J. (1999). Not all personal goals are personal: comparing autonomous and controlled reasons for goals as predictors of effort and attainment. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24(5), 546-557.
- Sonuç, A. (2012). Zihinsel Engellilerde Sporun Öfke Düzeyine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi , Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Karaman.
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics. (Sixth ed..) Pearson.
- Tiryaki, K., Pehlivan, M. & Kaya, H. B. (2020). Koronavirüs (Covid-19) tedbirleri kapsamında evde kalan spor bilimleri fakültesi öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının belirlenmesi:Düzce Üniversitesi örneği. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(3), 43-53.
- Ünlü, H. (2009). Beden eğitimi öğretmen adaylarının temel psikolojik ihtiyaçları. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 4(3), 210-217.
- Williams, G. C., Gagne, M., Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2002). Facilitating autonomous motivation for smoking cessation. *Health Psychology*, 21(1), 40-50.
- Yasul, Y. (2016). Beden eğitimi ve spor yüksek okulu öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Kahramanmaraş.